

FƏNN SİLLABUSU

İxtisas: 050116-Tarix müəllimliyi. A/B

Fakultet: Tarix-coğrafiya və incəsənət

Kafedra: Tarix və onun tədrisi metodikası

I Fənn haqqında məlumat

Fənnin adı: S/f (Heydər Əliyev və Azərbaycanın müasir dövlətçilik tarixi). (LDU Tarix və onun tədrisi metodikası kafedrasının 09.02.2022-ci il qərarı ilə təsdiq edilmişdir. (Protokol N7)

Kodu: IPFS-BO7

Tədris ili: IV (2025-2026) Semestr VII

Tədris yükü cəmi: Cəmi 180 saat. Auditoriya saati 60 saat, (30 saat müəhazirə, 30 saat seminar)

Təhsilalma forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit sayı: 6 kredit

II Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi: B/m Kəlbəyev Həşim Adil oğlu

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Ə.Məmmədov 22

Məsləhət günləri və saatları: I gün saat 14⁰⁰-15⁰⁰

E-mail ünvanı: kadusimerd@mail.ru

III Təvsiyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

1. Azərbaycan tarixi 7 cildə, VII cild, Bakı: Elm, 2007. 525 s.
2. Azərbaycan tarixi (Öçerklər) Rəcəbli Q. Ə. Bakı, Elm və təhsil, 2013, 542 s.
3. Azərbaycanın dövlətçilik tarixi. Quluzadə M. Bakı, 2016, 264 s.
4. Azərbaycan tarixi. Nuriyeva I. Bakı, 2016
5. Qasımlı M. Azərbaycan Respublikasının tarixi. 2 cildə Bakı Dövlət Universiteti, 2021
5. Əliyev H. Müstəqillik yolu. Bakı, 1997.
6. Əliyev H. Müstəqilliyimiz əbədidir. Əsərləri 45 cildə.
7. Rəcəbli R. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının baş memarı. Bakı, 1999.
8. Əliyev H. Azərbaycan XXI əsr və üçüncü minilliyin astanasında. Dirçəliş. 2001. 1-2.
9. Maqşudov F. Heydər Əliyev və Azərbaycan elmi. Bakı, 1998.

IV Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün tələbələrin öncədən Azərbaycan tarixi fənnini bilmələri vacibdir Fənn Azərbaycan tarixi ilə bilavasitə əlaqəli tədris olunur.

V Korekvizitlər: Azərbaycanın müasir dövlətçilik tarixi fənninin tədrisi ilə eyni vaxtda buna uyğun digər seçmə fənnlərin tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI Fənnin təsviri və məqsədi: Azərbaycanın müasir dövlətçilik tarixi fənninin tədrisi tələbələrdə milli-mənəvi şüurun formalaşmasında, milli dövlətçilik ideologiyasının yaranmasında əhəmiyyətli roludur. Azərbaycanın müasir dövlətçilik tarixi fənninin məqsəd və vəzifələrini öyrənmək bu fənninin tədrisi prosesində insanların milli mənlik şüurunun oyanmasında, milli dövlətçiliyə xidmət edən vətənpərvər kimi yetişməsində mühüm rol oynayır. Eyni zamanda insanların dövlətçilik adət-ənənələrə hörmət, Azərbaycançılıq ruhunda tərbiyyə olmasına xidmət edir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII Qiymətləndirmə:

Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçirilmiş materialı dərinlikdən başa düşür, cavabı dəqiq və bərtərəflicidir
- 9 bal-tələbə keçirilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzusunun mətnini tam aça bilər
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçirilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunur. Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

91 – 100 bal	əla	A
81 – 90 bal	çox yaxşı	B
71 – 80 bal	yaxşı	C
61 – 70 bal	kafi	D
51 – 60 bal	qənaətbəxş	E
51 baldan aşağı	qeyri-kafi	F

IX Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam – intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

X Təqvim mövzu planı: 30 saat mühazirə, 30 saat seminar

Nö	Keçirilən mühazirə və seminar mövzularının məzmunu	Müh.	Sem.
1.	Mövzu: Azərbaycanın dövlətçilik tarixi. Plan: 1.Azərbaycan ərazisində yaranmış qədim və orta əsr dövlətləri. 2.AXC Azərbaycanın ilk müstəqil demokratik dövlətidir. Ədəbiyyat: 1, 2, 3	2	2
2	Mövzu: Azərbaycan Respublikası dövlət müstəqilliyinin bərpası. Plan: 1.Millî azadlıq uğrunda mübarizə və dövlət müstəqilliyinin bərpası haqqında konstitusiyaya aktının qəbul edilməsi. 2. Daxili və xarici siyasətdə atılan addımlar və problemlər. 3. Ermənistanın açıq hərbi təcavüzünün başlanması. Xocalı soyqırımı. 4. Azərbaycan Respublikasının ATƏM və BMT-yə üzv qəbul edilməsi və ilk sülh təşəbbüsləri. Ədəbiyyat: 1, 2, 3,4.	2	2
3	Mövzu: Azərbaycan Xalq Cəbhəsi hakimiyyətinin ilk addımları, anarxiya və xaos illəri. Plan: 1. Müstəqillik ərəfəsində hakimiyyət çekişmələri 2. Laçın rayonunun Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğalı. 3. 1992-ci il Prezident seçkiləri. Xalq Cəbhəsi hakimiyyətinin ilk addımları. Ədəbiyyat: 2, 3, 4,5,6.	2	2
4	Mövzu: Azərbaycan 1992 və 1993-cu ilin I yarısında. Plan: 1.Azərbaycan ümumi böhran şəraitində. Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranması. 2.Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən Kəlbəcər rayonunun işğal olunması. 3.1993-cu il iyun qyamı. Respublika parçalanma və vətəndaş müharibəsi astanasında	2	2

	Ədəbiyyat: 1, 2, 3, 6.		
5	Mövzu: Ölkənin parçalanmaq təhlükəsindən qurtulması və xilas. Plan: 1. Ümummilli lider Heydər Əliyevin ikinci dəfə Respublika hakimiyyətinə qayıdışı və parlamentin sədri kimi fəaliyyəti. 2. 1993-cü il oktyabr Prezident seçkiləri. 3. Azərbaycan Respublikası Prezidenti Heydər Əliyevin ilk xarici səfəri. Ədəbiyyat: 3, 4, 5, 6.	2	2
6	Mövzu: BMT Təhlükəsizlik Şurasının 884 sayılı qətnaməsi, Bişkek protokolu, Əsrin müqaviləsi və Azərbaycan Respublikasının ilk Konstitusiyasının qəbulu. Plan: 1. BMT Təhlükəsizlik Şurasının 884 sayılı qətnaməsi, Horadiz əməliyyatı və Bişkek protokolu. 2. Azərbaycanın yeni enerji diplomatiyası. Əsrin müqaviləsinin imzalanması. 3. Azərbaycan Respublikasının ilk Konstitusiyasının qəbulu və islahatların başlanması. Ədəbiyyat: 2, 3, 4	2	2
7	Mövzu: 1998-ci il Prezident seçkiləri və islahatların yeni mərhələsi. Plan: 1. 1998-ci il Prezident seçkiləri. və demokratikləşmənin sürətləndirilməsi. 2. Ölkədə ölüm hökmünün və senzuranın ləğvi. 3. Konstitusiya Məhkəməsinin yaradılması. Azərbaycan Respublikasının AŞ-ya üzv qəbul edilməsi. 4. Dünya Azərbaycanlıların Təşkilatı birliyinin yaradılması. Ədəbiyyat: 2, 3, 4, 5, 9.	2	2
8	Mövzu: Azərbaycan Respublikasının neft strategiyası və islahatlar. Plan: 1. Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixrac neft, Bakı-Tbilisi-Ceyhan qaz boru kəmərinin təməlinin qoyulması. 2. Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq terrorizmə qarşı mübarizədə fəal iştirakı. 3. Dövlət idarəçiliyinin təkmilləşdirilməsi tədbirləri. 2002-ci il 24 avqust referendumu. Ədəbiyyat: 2, 3, 4, 5, 6	2	2
9	Mövzu: Azərbaycan Respublikası 2003-2008-ci illərdə. Plan: 1. 2003-cü il 15 oktyabr Prezident seçkiləri. 2. Yeni inkişaf mərhələsi. Əsas istiqamətlər və başlıca məqsədlər. 3. 2005-ci il Parlament seçkiləri. 4. Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu. 5. Heydər Əliyev fondu. Ədəbiyyat: 2, 3, 4, 5, 9, 10, 11, 12.	2	2
10	Mövzu: Azərbaycan Respublikası 2008-2013-cü illərdə. Plan: 1. 2008-ci il Prezident seçkiləri və nəticələri. 2. 2009-cu il referendumu. 3. Azərbaycan Türk Şurasının qurucu dövlətlərindən biri kimi və Türk dünyası ilə əlaqələr. Ədəbiyyat: 3, 4, 5, 6, 7.	2	2
11	Mövzu: Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq mövqelərinin gücləndirilməsi. Plan: 1. Azərbaycan Respublikasının BMT TŞ qeyri-daimi üzvü qəbul edilməsi. 2. Azərbaycan Dünya dini liderlərin görüş məkanına çevrilir. 3. 2013-cü il Prezident seçkiləri.	2	2

	4 Cənubi Qafqaz Dəhlizinin yaradılması və Trans-Adriatik boru kəməri layihəsi. TANAP qaz boru kəməri Ədəbiyyat: 3, 4, 5, 6, 7.		
12	Mövzu: Azərbaycanın beynəlxalq idman oyunları. 2016-cı il Aprel döyüşləri. Lələ təpə, Ağdərə və Cünnüt əməliyyatları. Plan: 1. Azərbaycanın beynəlxalq idman oyunları mərkəzinə çevrilməsi: 2015-ci il Birinci Avropa və 2016-cı il İslam hamrəyliyi oyunları. 2. 2016-cı il Aprel döyüşləri. Lələ təpə, Ağdərə və Cünnüt əməliyyatları. Ədəbiyyat: 1, 2, 3, 4, 8, 9.	2	2
13	Mövzu: 2016-cı il 26 sentyabr tarixli Konstitusiyaya referendumu və Mehriban Əliyevanın Azərbaycan Respublikasının Birinci Vitse-prezidenti təyin olunması. Plan: 1. 2016-cı il 26 sentyabr tarixli Konstitusiyaya referendumu. 2. Mehriban Əliyevanın Azərbaycan Respublikasının Birinci Vitse-prezidenti təyin olunması. Ədəbiyyat: 1, 2, 3, 4, 8, 9.	2	2
14	Mövzu : Azərbaycan Respublikası 2018-ci il Prezident seçkiləri və Parlament seçkiləri. Plan: 1. 2018-ci il növbədənəkar Prezident seçkiləri. 2. Parlament seçkiləri. Ədəbiyyat: 4, 5, 6, 7, 8	2	2
15	Mövzu: Dövlət sərhəddində Ermənistan təxribatı. Azərbaycan-Türkiyə birgə hərbi təlimləri Plan: 1. Dövlət sərhəddində Ermənistan təxribatı Tovuz döyüşləri. 2. Azərbaycan-Türkiyə birgə hərbi təlimləri. 3. Vətən müharibəsi və Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpa edilməsi. Ədəbiyyat: 4, 5, 6, 7, 8	2	2

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

Azərbaycanın müasir dövlətçilik tarixi fənni tədrisində təlim metodlarını öyrənməklə fənninin predmet və vəzifələrini, müasir dövlətçilik tarixi məsələləri öyrənilir. Bu fənn üzrə nəşr edilmiş mətnlərlə işi öyrənməklə tədrisin keyfiyyəti daha da gücləndirilir. Tədris prosesində tələbələrin müstəqil çalışa bilmələri-üsulları gücləndirilir.

XII. Azərbaycanın müasir dövlətçilik tarixi fənni üzrə təlim nəticələri:

- Təlim nəticəsində tələbələrin əldə etməli olduqları təsəvvür, vərdiş və bacarıqları:
- tələbələrin xarici ölkə ədəbiyyatının məşhur nümayəndələrinin yaradıcılıqları ilə,
- dünya tarixində korifeylərin fəaliyyətinin ümumbəşər əhəmiyyəti ilə,
- Azərbaycanın dünyanın ilk sivilizasiya məskənlərindən biri olmasını müəyyən etməyi bacarır.
- Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində dövlətçiliyin təşəkkülü şəraitini, siyasi, beynəlxalq amilləri təhlil etməyi bacarır.
- Azərbaycanda milli dövlətin təşəkkülü, formalaşmasında ideoloji, iqtisadi, mədəni amillərin rolunu təhlil etməyi bacarır, azərbaycançılıq ideologiyasını dərk edir.
- Müxtəlif dövrlərdə Azərbaycan dövlətçiliyinin zəifləməsinə təsir göstərmiş xarici və daxili amilləri təhlil etməyi və ümumiləşdirməyi bacarır.
- Azərbaycan dövlətinin yeri və rolunu sistemli şəkildə öyrənmək.
- Azərbaycan tarixinin inkişafının tarixi təcrübəsindən düzgün nəticələri çıxarmağı bilmək.
- Müasir mərhələdə Azərbaycan dövlətçiliyinin güclənməsini şərtləndirən amilləri, şəxsiyyətin rolunu təhlil və müəyyən etməyi bacarır..

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV. Kollokvum sualları

I kollokvum:

1. Azərbaycan ərazisində yaranmış qədim və orta əsr dövlətləri
2. AXC Azərbaycanın ilk müstəqil demokratik dövlətidir.

3. Milli azadlıq uğrunda mübarizə və dövlət müstəqilliyinin bərpası haqqında konstitusiyaya aktının qəbul edilməsi
4. Ermənistanın açıq hərbi təcavüzünün başlanması. Xocalı soyqırımı
5. Azərbaycan Respublikasının ATƏM və BMT-yə üzv qəbul edilməsi
6. Daxili və xarici siyasətdə atılan addımlar və problemlər (1991-2003)
7. Xocalı soyqırımı
8. Müstəqillik ərafəsində hakimiyyət çəkişmələri (1990-1991)
9. Laçın rayonunun Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğalı
10. 1992-ci il Prezident seçkiləri. Xalq Cəbhəsi hakimiyyətinin ilk addımları
11. Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranması
12. Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən Kəlbəcər rayonunun işğal olunması
13. 1993-cü il iyun qiyamı. Respublika parçalanma və vətəndaş müharibəsi astanasında
14. Ümummilli lider Heydər Əliyevin ikinci dəfə Respublika hakimiyyətinə qayıdışı və parlamentin sədri kimi fəaliyyəti
15. 1993-cü il oktyabr Prezident seçkiləri

II kollokvium:

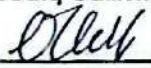
1. Azərbaycan Respublikası Prezidenti Heydər Əliyevin xarici səfərləri
2. BMT Təhlükəsizlik Şurasının 884 sayılı qətnaməsi, Horadiz əməliyyatı və Bişkek protokolu
3. Azərbaycanın yeni enerji siyasəti. Əsrin müqaviləsinin imzalanması
4. Azərbaycan Respublikasının ilk Konstitusiyasının qəbulu və islahatların başlanması
5. 1998-ci il Prezident seçkiləri və demokratikləşmənin sürətləndirilməsi
6. Ölkədə ölüm hökmünün və senzuranın ləğvi
7. Konstitusiya Məhkəməsinin yaradılması. Azərbaycan Respublikasının AŞ-na üzv qəbul edilməsi
8. Dünya Azərbaycanlıların Təşkilatı birliyinin yaradılması
9. Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixrac neft, Bakı-Tbilisi-Ceyhan qaz boru kəməri
10. Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq terrorizmə qarşı mübarizədə fəal iştirakı
11. Dövlət idarəçiliyinin təkmilləşdirilməsi tədbirləri. 2002-ci il 24 avqust referendumu
12. 2003-cü il 15 oktyabr Prezident seçkiləri
13. Yeni inkişaf mərhələsi. Əsas istiqamətlər və başlıca məqsədlər (2003-2013)
14. 2005-ci il Parlament seçkiləri
15. Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu

XV İmtahan sualları:

1. Azərbaycan ərazisində yaranmış qədim və orta əsr dövlətləri
2. AXC Azərbaycanın ilk müstəqil demokratik dövlətdir
3. Milli azadlıq uğrunda mübarizə və dövlət müstəqilliyinin bərpası haqqında Konstitusiyaya aktının qəbul edilməsi
4. Ermənistanın açıq hərbi təcavüzünün başlanması. Xocalı soyqırımı
5. Azərbaycan Respublikasının ATƏM və BMT-yə üzv qəbul edilməsi
6. Daxili və xarici siyasətdə atılan addımlar və problemlər (1991-2003)
7. Xocalı soyqırımı
8. Müstəqillik ərafəsində hakimiyyət çəkişmələri (1990-1991)
9. Laçın rayonunun Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğalı
10. 1992-ci il Prezident seçkiləri. Xalq Cəbhəsi hakimiyyətinin ilk addımları
11. Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranması
12. Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən Kəlbəcər rayonunun işğal olunması
13. 1993-cü il iyun qiyamı. Respublika parçalanma və vətəndaş müharibəsi astanasında
14. Ümummilli lider Heydər Əliyevin ikinci dəfə Respublika hakimiyyətinə qayıdışı və parlamentin sədri kimi fəaliyyəti
15. 1993-cü il oktyabr Prezident seçkiləri
16. Azərbaycan Respublikası Prezidenti Heydər Əliyevin xarici səfərləri
17. BMT Təhlükəsizlik Şurasının 884 sayılı qətnaməsi, Horadiz əməliyyatı və Bişkek protokolu
18. Azərbaycanın yeni enerji siyasəti. Əsrin müqaviləsinin imzalanması
19. Azərbaycan Respublikasının ilk Konstitusiyasının qəbulu və islahatların başlanması
20. 1998-ci il Prezident seçkiləri və demokratikləşmənin sürətləndirilməsi
21. Ölkədə ölüm hökmünün və senzuranın ləğvi
22. Konstitusiya Məhkəməsinin yaradılması. Azərbaycan Respublikasının AŞ-na üzv qəbul edilməsi
23. Dünya Azərbaycanlıların Təşkilatı birliyinin yaradılması

24. Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixrac neft, Bakı-Tbilisi-Ceyhan qaz boru kəməri
25. Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq terrorizmə qarşı mübarizədə fəal iştirakı
26. Dövlət idarəçiliyinin təkmilləşdirilməsi tədbirləri. 2002-ci il 24 avqust referendumu
27. 2003-cü il 15 oktyabr Prezident seçkiləri
28. Yeni inkişaf mərhələsi. Əsas istiqamətlər və başlıca məqsədlər (2003-2013)
29. 2005-ci il Parlament seçkiləri
30. Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu
31. Heydər Əliyev fondunun fəaliyyəti
32. 2008-ci il Prezident seçkiləri və nəticələri
33. 2009-cu il referendumu
34. Azərbaycan Türk Şurasının qurucu dövlətlərindən biri kimi və Türk dünyası ilə əlaqələr
35. 2013-cü il Prezident seçkiləri
36. Cənubi Qafqaz Dəhlizinin yaradılması və Trans-Adriatik boru kəməri layihəsi. TANAP qaz boru kəməri
37. Azərbaycanın beynəlxalq idman oyunları mərkəzinə çevrilməsi: 2015-ci il Birinci Avropa və 2016-cı il İslam həmrəyliyi oyunları
38. 2016-cı il Aprel döyüşləri. Lələ təpə, Ağdərə və Günnüt əməliyyatları
39. 2016-cı il 26 sentyabr tarixli Konstitusiyaya referendumu
40. Mehriban Əliyevanın Azərbaycan Respublikasının Birinci Vitse-prezidenti təyin olunması
41. 2018-ci il növbədənkenar Prezident seçkiləri və Parlament seçkiləri
42. Dövlət sərhəddində Ermənistan təxribatı. Tovuz döyüşləri
43. Azərbaycan-Türkiyə hərbi əməkdaşlığının genişləndirilməsi
44. Vətən müharibəsi və Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpa edilməsi

S/f Azərbaycanın müasir dövlətçilik tarixi fənninin sillabusu 050117-Tarix və coğrafiya müəllimliyi ixtisası (proqramı) üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus "Tarix və onun tədrisi metodikası" kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (12 sentyabr 2025-ci il, protokol № 1).

Kafedra müdiri : dos. K.F.Mahmudov

Fənn müəllimi : b/m. H.A.Kəlbəyev